

Arviointikertomus 2013

Tarkastuslautakunta

MUURAMEN KUNTA TARKASTUSLAUTAKUNTA 2013 -2016

SAATTEEKSI

KUNNANVALTUUSTOLLE

Käsissä on valtuustokauden 2013 - 2016 ensimmäinen arviointikertomus. Arviointikertomusta on laadittu uusin voimin tarkastuslautakunnan kokoonpanon muuttuessa edellisten kunnallisvaalien myötä. Kokoonpanon muuttuminen ei ole kuitenkaan muuttanut lautakunnan ydintehtävää, jona on arvioida valtuuston asettamien taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumista kunnassa ja kuntakonsernissa.

Vuoden 2013 arviointikertomusta ajatellen tarkastuslautakunta on saanut kattavat selvitykset virkamiehiltä ja lautakuntien puheenjohtajilta kunnan eri hallintoaloilta. Tarkastuslautakunta on erityisesti kiinnittänyt huomiota asukaspalveluiden lautakunnan ja teknisen lautakunnan alaisten tehtäväalueiden toimintaan.

Tarkastuslautakunta on pyrkinyt arvioimaan kaikkia valtuuston asettamia taloudellisia ja toiminnallisia tavoitteita. Tehdyn arvioinnin pohjalta lautakunta esittää valtuustolle selvityksien pyytämistä kunnanhallitukselta seuraavien havaintojen pohjalta:

1. Kuntastrategian päivittäminen
2. Kuntatalouden pitkän tähtäimen strategian laatiminen
3. Kunnan toimintaan ja talouteen sekä omaisuuteen liittyvien riskien kartoittaminen ja riskienhallinnan tehostaminen

Valtuuston rooli tarkastuslautakunnan työssä on hyvin tärkeä. Tarkastuslautakunta ei pelkästään tuota tietoa valtuuston työn tueksi, vaan valtuusto myös määrittelee lautakunnan toimintaa. Mitä selkeämmät tavoitteet valtuusto on asettanut, sitä selkeämmin niiden toteutumista voidaan arvioida. Tähän on syytä kiinnittää huomiota tulevina vuosina, kun valtuustotason tavoitteita asetetaan.

Tarkastuslautakunta toivoo valtuutettujen perehtyvän tarkasti arviointikertomuksessa esitettyihin huomioihin ja käyttävän sitä hyödyksi valtuustotyöskentelyssä. On myös toivottavaa, että arviointikertomus saa asianmukaisen käsittelyn kunnan toimielimissä ja, että arvioinnissa esitettyjä huomioita tullaan käyttämään hyödyksi kunnan toimintaa ja palveluita kehitettäessä.

Jani Kokko
Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2013

1. Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja työskentely

Kunnanvaltuuston valitseman tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 71 §:n mukaan valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet.

Tarkastuslautakuntaan ovat kuuluneet seuraavat kunnanvaltuuston valitsemat jäsenet ja varajäsenet:

jäsen	varajäsen
Jani Kokko	Anu Hakala
Pauliina Maukonen-Kärkkäinen	Martti Hietanen
Leena Koponen	Niko Oksa
Jani Kylmälahti	Tuula Laitinen
Markku Pynnönen	Erkki Perämäki

Puheenjohtajana on toiminut Jani Kokko sekä varapuheenjohtajana Pauliina Maukonen-Kärkkäinen. Kuntalain mukaisesta tilintarkastuksesta on huolehtinut BDO Auditor Oy. Vastuunalaisena tilintarkastajana on toiminut JHTT-tilintarkastaja Erkki Ollila.

Arviointia varten lautakunta on hyväksynyt toimikaudekseen arviointisuunnitelman vuosittaisine painopistealueineen ja tarkemman työohjelman kutakin vuotta varten. Tarkastuslautakunta on pitänyt 10 tilivuoteen kohdistunutta kokousta.

Vuoden 2013 arvioinnin työohjelman mukaisesti tarkastuslautakunta on saanut selvitykset kunnan johtamis- ja ohjausjärjestelmästä sekä kunnanhallituksen, lapsi- ja perhepalveluiden lautakunnan alaisten sosiaalitoimen ja varhaiskasvatuspalveluiden, asukaspalveluiden lautakunnan alaisten sosiaali- ja terveystoimen sekä teknisten palveluiden lautakunnan alaisten tehtäväalueiden toiminnasta ja taloudesta.

Lisäksi lautakunnalle on selvitetty kuntien välistä seutuyhteistyötä, kunnan henkilöstöpolitiikan ja henkilöstöön liittyvien tavoitteiden toteutumista, sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan toimivuutta sekä kunnan talouden ja investointien toteutumista vuoden aikana.

Tarkastuslautakunta on tutustunut vuoden aikana Rajalan päiväkodin sekä uuden kehitysvammaisten asumisyksikön tiloihin ja toimintaan.

Muutoin arvioinnin pohjana ovat olleet jäsenten vuoden aikana tekemät käytännön havainnot eri lautakuntien alaisesta toiminnasta ja taloudesta.

Arviointikertomuksen laatimista varten lautakunta on tutustunut vuoden 2013 talousarvioon, kunnanhallituksen allekirjoittamaan tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen sekä henkilöstökertomukseen. Lisäksi lautakunta on saanut tilintarkastajan selonteon suorittamistaan tarkastuksista sekä käsitellyt tilintarkastuskertomuksen.

Tarkastuslautakunnan jäsenet eivät esteellisinä ole osallistuneet seuraavien lautakuntien toiminnan arviointiin:

Jani Kylmälahti:	teknisten palvelujen lautakunta
Leena Koponen:	teknisten palvelujen lautakunta
Anu Hakala (varajäsen):	teknisten palvelujen lautakunta
Martti Hietanen (varajäsen):	teknisten palvelujen lautakunta
Tuula Laitinen (varajäsen):	lapsi- ja perhepalveluiden lautakunta

2. Edellisten vuosien arviointikertomusten johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi

Vuoden 2012 arviointikertomus

Kunnanvaltuusto on kokouksessaan 30.9.2013/73 § käsitellyt kunnanhallituksen 16.9.2013 /153 § antamat selvitykset liittyen vuoden 2012 arviointikertomuksen havaintoihin. Tarkastuslautakunta on merkinnyt selvitykset tiedokseen kokouksessaan 25.11.2013:

- Kuntastrategian uudistaminen

Kuntastrategian uudistamiseen liittyviä keskusteluja ja valmistelua ei ole vielä aloitettu.

- Talouden ennakointi ja talousarvioseurannan tehostaminen

Selvityksen mukaan raportointiin on otettu käyttöön uusi pohja talousraporttien laatimiseen, mikä saadaan kokonaisuudessaan käyttöön vuoden 2014 aikana. Raportoinnin toimivuuteen ja ajantasaisuuteen on syytä kiinnittää huomioita.

- Toimenpiteet sisäisen valvonnan tehostamiseksi

Sisäisen valvonnan toimivuus on parantunut vuonna 2013. Sisäisen valvonnan asianmukaiseen järjestämiseen on kuitenkin hyvä kiinnittää edelleen huomiota.

- Perusterveydenhuollon menojen kasvun selvittäminen

Vuoden 2013 aikana on tehty selvitys perusterveydenhuollon laskutuksen perusteista. Selvityksen perusteella Muuramen kunnalle on hyvitetty avosairaanhoidon lääkäreiden ja sairaanhoitajien kustannuksia 14.838 euroa. Yhteen-

vedossa on todettu, että sopimus ei ole kaikilta osin toteutunut tarkoitetulla tavalla ja tilaajapuolella ei aina ole ollut tietoa mahdollisista hinnoitteluperiaatteiden muutoksista ja muutosten syistä. Raportissa on suositeltu, että yhteisten kustannusten ja yleiskustannusten periaatteista sovitaan nykyistä tarkemmin osapuolten kesken sekä niihin liittyvistä tarkistusperiaatteista ja -mahdollisuuksista.

3. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Kunnan ja kuntakonsernin taloudellisen aseman muutoksia ja kertomusvuoden talouden tulosta kuvaavat seuraavat luvut:

	TP2009	TP2010	TP2011	TP2012	TP2013
Toimintakulujen muutos %	3,6	3,7	8,7	7,3	-2,2
Vuosikate M€	2,800	4,977	2,201	2,309	5,333
Vuosikate % poistoista	135,1	224,4	93,3	91,5	167,7
Verotulot M€	29,091	31,251	31,955	33,167	36,320
Tilikauden tulos M€	0,727	2,759	0,049	-0,214	2,150
Kertynyt ylijäämä/alijäämä M€	2,117	4,876	4,925	4,711	6,861
Omavaraisuusaste %	44,3	49,8	49,5	48,7	51,6
Lainat €/asukas	2.267	1.945	1.823	1.795	1.791
Suhteellinen velkaantuneisuus %	61,0	51,1	50,7	48,3	45,5
Konsernin omavaraisuus %	22,1	25,7	25,7	24,9	26,4
Konsernilainat €/asukas	5.658	5.273	5.043	5.009	4.891
Asukasmäärä	9231	9258	9440	9569	9579

Kunnan talous toteutui kokonaisuutena valtuuston hyväksymää muutettua talousarviota paremmin. Toimintakulut alittivat muutetussa talousarviossa arvioitun määrän 1.080.185 eurolla. Toimintatuotot toteutuivat arvioitua pienempinä ja alittivat talousarvion 87.104 euroa. Verotulot toteutuivat arvioitua suurempina 1.222.837 euroa.

Vuosikate oli 5.333.334 euroa ylijäämäinen, kun sen muutetussa talousarviossa oli 2.937.960 euroa ylijäämäinen. Vuosikatteella pystyttiin kattamaan poistot ja tilikauden tulos oli ylijäämäinen 2.150.420 euroa.

Kunnan toimintakulut olivat 49.016.990 euroa ja pienenevät edelliseen vuoteen verrattuna 2,2 %, kun koko maassa ne kasvoivat 2,6 %. Merkittävimmät menojen vähennykset kohdistuivat palvelujen ostoihin, jotka olivat 1.087.546 euroa edellisvuotta pienemmät. Säästöjä saatiin erityisesti myös opetustoimen kuluissa. Kunnan toimintatuotot olivat 7.873.731 euroa ja ne olivat 16,2 % pienemmät kuin edellisenä vuonna.

Verotulot kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 9,5 %. Valtionosuudet olivat edelliseen vuoteen verrattuna 1,7 % suuremmat. Kunnan kassavarat olivat 31.12.2013 yhteensä 375.212 euroa ja maksuvalmius 2,5 päivää. Edellisenä vuonna kassavarat olivat 67.094 euroa ja maksuvalmius 0,4 päivää. Hyvän tuloksen myötä maksuvalmius on kohentunut, mutta maksuvalmiuden parantamiseen ja kassan hallintaan kannattaa edelleen panostaa. Maksuvalmius on poikkeuksellisen lyhyt, joten sen riittävyttä kannattaa arvioida. Lainakanta vuoden lopussa oli samansuuruinen kuin edellisenä vuonna eli 17,2 milj. euroa.

Valtioneuvoston asetuksessa 205/2011 esitettyjen kunnan (ns. kriisikuntakriteerit) talouden tunnuslukujen raja-arvojen perusteella kunnan talouden tilanne näyttää seuraavalta:

Raja-arvot:	Muutokset
1. kumulatiivinen alijäämä e/as. 2011 yli 500 2012 yli 1000	ei alijäämää ei alijäämää
2. jos vuosikate on negatiivinen ilman hark.varaista rahoitusavustusta	+ 5.333.334
3. lainat/euroa/asukas, jos yli 50 % yli keskiarvon v. 2013: 2.553 €*1,5 = 3.830 €	1.791
4. kunnan tuloveroprosentti 2013, väh.0,5 %-yksikköä yli keskiarvon v. 2013 ka: 19,38	19,5
5. omavaraisuusaste % 2013, alle 50 %	51,6
6. suht.velkaantuneisuus % 2013, yli 50 %	45,5

Kunnan omavaraisuusaste parani edellisestä vuodesta. Kuntataloudessa hyvän omavaraisuuden mittarina pidetään 70 %, joten omaisuusaste on edelleen heikko. Suhteellinen velkaantuneisuus on edelleen korkea, vaikka

lainamäärä ei ole kasvanut. Kunnan talouden tunnusluvut eivät täytä yhtäkään kriisikuntakriteeriä.

4. Investoinnit

Kunnan investointien toteutuma oli yhteensä 4.190.658 euroa, kun muutetussa talousarviossa investointien määräksi oli arvioitu yhteensä 4.539.000 euroa. Investointien määrä kasvoi edellisestä vuodesta n. 1,0 milj. euroa.

Suurin investointi oli Mäkelänmäen koulun laajennuksen käynnistäminen. Hankkeeseen käytettiin 1.622.007 euroa ja se valmistuu vuonna 2014. Liikenneväyliin on investoitu 1.145.617 euroa. Tarkastuslautakunnan mielestä toimintakertomuksessa on esitetty hyvä ja selkeä selvitys investointien toteutuksesta.

Tilinpäätöksen liitetiedoissa on esitetty kirjanpitolautakunnan kuntajaoston ohjeen mukainen selvitys suunnitelman mukaisten poistojen ja poistonalaisten investointien omahankintamenojen vastaavuudesta vuosina 2012 - 2016. Kunnan aikaisempien vuosien ja tulevien vuosien investointitarpeista johtuen keskimääräisten poistojen ja investointien poikkeamaprosentti oli 26,1, kun se edellisenä vuonna oli 33. Kunnan investointien määrä on tarkastelujaksolla selvästi suurempi kuin poistojen määrä. Ero on edelleen suuri ja investointien ja poistojen suhdetta on syytä seurata. Ohjeen mukaan olennaisena poikkeamana pidetään +/- 10 %.

5. Henkilöstö

Kunnan henkilöstökertomukseen on koottu henkilöstöön liittyviä tietoja vuodelta 2013. Kertomus on monipuolinen ja se antaa vertailevaa tietoa mm. henkilöstön määrästä, rakenteesta, ikärakenteesta, eläköitymisestä, koulutustasosta, johtamisesta, työhyvinvoinnista ja henkilöstökustannuksista.

Kunnan palveluksessa olevan henkilöstön määrä oli vuoden 2013 lopussa 438 henkilöä, kun se edellisenä vuonna oli 459 henkilöä. Määräaikaisten työntekijöiden määrä on vuoden aikana vähentynyt kaikilla toimialoilla. Henkilöstökustannukset pienuivat edellisestä vuodesta 1,5 %.

Henkilöstö on sitoutunut kunnan yhteisiin tavoitteisiin. Tehdyt sopeuttamistoimet ja rakenteelliset muutokset ovat parantaneet palvelun laatua ja lisänneet tehokkuutta.

Vuonna 2013 ei ole toteutettu työtyytyväisyyskyselyä. Edellinen tehtiin vuonna 2012. Henkilöstökertomuksen mukaan kyselyn antamia tietoja on pyritty hyödyntämään 2013 ja eteenpäin.

Sairaus- ja tapaturmapoissaolojen määrä väheni edellisestä vuodesta. Vuonna 2013 poissaoloja oli 1866 päivää vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Henkilöstökertomuksen mukaan kunnan henkilöstöstä 122 henkilöä saavuttaa 63 vuoden eläkeiän seuraavan 10 vuoden sisällä. Määrä on 33 % vakituisen henkilöstön määrästä. Eläköitymiseen liittyen on tärkeää huolehtia ammattitaitoisen henkilöstön saatavuudesta.

Johtavien viranhaltijoiden varahenkilöjärjestelyistä on huolehdittava.

6. Konsernille asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Konsernin lainakanta sisältää kunnan lainojen lisäksi tytäryhteisöjen sekä kuntayhtymien lainat omistusosuuden mukaan. Konsernin lainakanta pieneni edellisestä vuodesta ja oli vuoden lopussa 47,0 milj. euroa. Konsernilainat olivat asukasta kohti 4.891 euroa. Edellisenä vuonna vastaava luku oli 5.009 euroa. Koko maan keskiarvo vuonna 2012 oli 5.030 euroa. Konsernin omavaraisuusaste oli vain 26,4 %.

Vaikka konsernin lainamäärä on vähentynyt, sen velkaantumisaste on edelleen korkea. Tytäryhteisöjen omistajaohjauksen ja konsernivalvonnan yhteydessä on tärkeää seurata kuntakonsernin talouden ja velkaantumisen kehitystä, jotta tytäryhteisöjen toimintaedellytykset on mahdollista turvata pitkällä aikavälillä.

Toimintakertomuksessa on annettu selvitys konsernin toiminnanohjauksesta. Selvityksessä on todettu, että suurimmat riskit konserniyhtiöillä liittyvät niiden lainakannan hoitamiseen ja esimerkiksi vuokra-asuntoyhtiön osalta asuntojen käyttöasteeseen.

Hallintojohtaja on vuonna 2013 toiminut suurimmissa konserniyhtiöissä controllerina valvomassa kunnan ja konsernin etua sekä toimintojen yhteensovittamista.

Vuoden 2013 talousarviossa kunnan tytäryhteisöille on asetettu toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita kuntalain muuttuneiden konsernisäännösten mukaisesti. Tavoitteiden toteutumista on selvitetty toimintakertomuksessa.

Taulukko konsernitavoitteiden toteutumisesta

Tavoitteet	Toteutunut	Ei toteutunut	Toteutunut osittain	Huomiot
Muuramen Vuokra-asunnot Oy				
1. Keskivuokra, kilpailukykyinen seudulla			x	Vertailutietoa seutukunnan vuokratasosta ei ole esitetty
2. Asuntojen käyttöasteen pitäminen korkeana	x			Käyttöaste 95 % on sama kuin edellisenä vuonna

Tavoitteet	Toteutunut	Ei toteutunut	Toteutunut osittain	Huomiot
3. Asukkaiden vaihtuvuuden väheneminen		x		
4. Lainavastuut, vastuiden suunnitelmallinen vähentäminen	x			
Muuramen Lämpö Oy				
1. Pyritään kiirehtimään koulun alueen kaavoitusta	x			
2. Vanhojen omakoti-alueiden kaukolämpöön liittyminen			x	Tavoitemittareita ei ole esitetty
3. Pyritään yhteistyöhön kaavoituksen kanssa uusien kaava-alueiden saattamiseksi kaukolämmön piiriin		x		Soveltuvia kaavoitus-alueita ei tilivuonna
4. Talopalvelun ja siivouksen osalta tataan asiakkaille laadukas hoito			x	Tavoitemittareita ei ole esitetty
5. Yhtiön jatkuvuuden takaamiseksi vuosituloksen tulee olla voitollinen		x		Tilikauden tulos on tappiollinen
Kiinteistö Oy Muuramen Kettula				
1. Kunnan avustuksen pieneneminen vuosittain		x		Avustuksen määrä on kasvanut
Kiinteistö Oy Muuramen Elämäkaari				
1. Yhtiön tulot kattavat menot		x		Tilikauden tulos on tappiollinen
Kiinteistö Oy Hakamuurame				
- Ei tavoitteita				Yhtiön taloudellinen asema hyvä

7. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

7.1. Kunnanhallitus

Kunnanvaltuusto on talousarviossa asettanut eri tehtäväalueille toiminnan ja talouden tavoitteita. Toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet kutakuinkin suunnitelman mukaan.

Toiminnalliset tavoitteet ovat osin pysyneet samankaltaisina vuodesta toiseen. Niiden sisältöön, laatuun sekä jäsentelyyn on syytä kiinnittää huomiota ja ne voisivat olla kunnianhimoisempia. Tavoitteiden konkreettisuutta ja mitattavuutta sekä raportoinnin selkeyttä tulee parantaa. Niiden tulee olla toimintaa ja taloutta ohjaavia. Tavoitteissa on syytä selkeästi erottaa valtuustoon nähden sitovat tavoitteet muista toiminnan tavoitteista.

Tavoitteiden tulee olla johdettuja kunnan hyväksytystä strategiasta. Kunnan erillisten strategioiden ja suunnitelmien tulee olla keskenään yhteensopivia ja niiden määrää kannattaa pohtia.

Tarkastuslautakunnan mielestä päätöksenteko on ollut asian- ja tarkoituksenmukaista sekä joustavaa. Lautakunnat ovat omaksuneet asemansa päätöksentekijöinä myös talousarvion valmistelun osalta. Päätöksenteosta ei ole valitettu muusta kuin koulukyytiasiasta, mikä hallinto-oikeudessa ratkesi kunnan eduksi.

Kunnan kehittämistyö on jäänyt kuntarakenne- ja sotelausuntojen valmistelutyön johdosta paitsioon. Tarkastuslautakunta on huolissaan kunnan oman kehittämistyön hidastumisesta sekä selvityksistä aiheutuvista lisäkustannuksista.

Uuden hallintosäännön perusteella entisen kehittämisjaoston tilalle perustettiin kehittämistoimikunta (kh 22.4.2013). Kehittämistoimikunnan toimintaa ei ole pystytty arvioimaan, koska pöytäkirjoja tai muistioita ei ole ollut saatavilla.

Kuntalais- ja valtuustoaloitteiden valmistelu- ja käsittelyajat ovat pitkiä. Aloitteiden valmisteluun ja käsittelyyn on hyvä rakentaa yhtenäinen käsittelyprosessi.

7.2 Lapsi- ja perhepalveluiden lautakunta

Lapsi- ja perhepalveluiden lautakunnan toiminta kaikkinsa on ollut ansio-kasta vuonna 2013.

Lautakunnan toimintakulut alittuivat 930.508 euroa. Edellisvuoteen verrattuna tätä voidaan pitää erittäin hyvänä kehityssuuntana. Toimintatuotot jäivät 57.117 euroa arvioitua pienemmäksi. Toimintakate oli 873.390 euroa arvioitua parempi. Toiminnan tehostaminen ja määräaikaisen henkilökunnan vähentäminen mahdollistivat hyvän tuloksen.

Vuoden aikana lapsi- ja perhepalveluiden lautakunnan organisaatorakenne järjestettiin uudelleen. Organisaatiouudistus on osoittautunut positiiviseksi kehitykseksi koko lautakunnan vastuualueella ja sen myötä on saavutettu mittavia säästöjä kuitenkin laskematta palveluiden tasoa.

7.2.1 Varhaiskasvatuspalvelut

Varhaiskasvatuspalvelujen toimintamenot alittuivat 190.466 eurolla. Toimintatulot alittuivat 70.773 eurolla osin päivähoitopalveluiden kysynnän vähenemisellä ennakoitua enemmän. Toimintakate oli 119.693 euroa talousarvioita suurempi.

Perhepäivähoitopalvelujen osalta tavoitteena oli palvelun säilyminen hoitomuotona. Loppuvuodesta rekisteröitiin kolme uutta perhepäivähoitajaa. Yksityisen perhepäivähoidon suhteellinen osuus kasvoi.

Tila-asioiden osalta on hyvä mainita uuden päiväkodin suunnittelun aloittaminen Manttaalintien tontille sekä Rajalan päiväkodin laajeneminen kokonaan päiväkotikäyttöön koululaisten siirtyessä koulunmäelle elokuussa 2014. Näiden tilaratkaisujen avulla hoitopaikkojen arvioidaan väkilukuennusteen mukaan riittävän jatkossa keskustan alueilla.

7.2.2 Lasten ja perheiden palvelut

Lasten ja perheiden tuen palvelut perustettiin itsenäisenä vastuualueena kunnan organisaatiomuutoksessa keväällä 2013. Pää tavoitteena on ollut uuden yksikön asemointi toimintakenttään ja ennaltaehkäisevien palveluiden aiempaa tehokkaampi näkyvyys ja käyttö.

Psykososiaalisen oppilashuollon osalta tavoitteet toteutuivat. Vanhemmuuden tukemiseksi aktivoitujen ryhmätoimintojen tavoitteisiin ei päästy yläkoululaisten osalta. Kodinhoidollisessa perhetyössä ennaltaehkäisevän työn tavoitteena oli 70 %, joka toteutui. Palvelusetelien käytöllä on pystytty reagoimaan perheiden yllättäviin tarpeisiin.

Tavoitteina olleet avohuoltopainotteinen lastensuojelutyö sekä perhehoidon osuuden kasvattaminen suhteessa perhekoti- ja laitossijoituksiin ovat toteutuneet. Lastensuojelun sijoitustarpeen vähentymisestä johtuen lastensuojelun sijaishuoltoon varattujen määrärahojen toteutuma oli kokonaisuutena 69 %. Yhtään uutta huostaanottopäätöstä ei ole tehty vuoden 2013 aikana.

Toimeentulotukea saaneiden lapsiperheiden määrä väheni. Toimeentulohakemusten käsittelyyn lain mukaisessa ajassa (7 päivää) tulee kiinnittää huomiota.

7.2.3 Opetustoimi

Perusopetuksen toimintakulut alittivat talousarvion 328.177 eurolla. Nettokustannukset oppilasta kohden alittuivat 636 eurolla budjetoidusta. Toimintatuotot ylittivät talousarvion lähes 50.000 eurolla. Toimintakate alitti talousarvion 377.857 eurolla. Perusopetuksen aiempina vuosina ylittäessä talousarvion, vuonna 2013 toteutuma oli positiivinen ja kehityksen suunta on oikea.

Perusopetuksen opiskelijamäärä oli 137 oppilasta ollen 38 vähemmän kuin talousarviossa oli budjetoitu. Tuntikehys toteutui talousarvion mukaisesti. Tarkastuslautakunta kiittää myönteisestä kehityksestä.

Muuramen lukion opiskelijamäärä vuonna 2013 oli talousarvioin mukainen. Myös tuntikehys ja päätoimisten opettajien lukumäärä toteutuivat arvioidulla tasolla. Opiskelijakohtaiset kokonaiskustannukset alittivat talousarvion 237 eurolla, ollen 7542 euroa / opiskelija. Vuonna 2013 oppilaskohtainen valtionosuus oli 6519 euroa. Lukion toimintakulut alittuivat 37.861 euroa talousarviosta ja toimintakate oli 32.250 talousarviota vahvempi. Lukion lukuisat kehityshankkeet kertovat positiivisesta kehityksestä ja onnistuneesta nuorten aktivoinnista.

Taiteen perusopetuksen oppilasmäärät ovat sekä kuvataidekoulun (tp 102/ta 120) että musiikkileikkikoulun (tp 35 / ta 60) osalta edelleen edellisvuosien tapaan tavoitetta pienemmät. Toimintakulut ja -tuotot jäivät arvioitua pienemmiksi toimintakatteen toteutuessa kuitenkin lähes talousarvion mukaisena.

7.2.4 Nuorisotyö

Nuorisotakuun toteuttaminen ei ole käynnistynyt odotusten mukaisesti. Etsivä nuorisotyö on yksi vuoden 2013 alusta alkaneen nuorisotakuun painopiste. Hankkeen tavoitteiden toteutumisesta on kerrottu toimintakertomuksessa niukasti. Etsivän nuorisotyön toimintatulot jäivät 41.500 euroa alle talousarviotavoitteen toiminta-avustusmäärärahan virheellisen jaksotuksen takia.

Nuorison runsas osallistujamäärä leireille, retkille ja tapahtumiin on myönteinen kehitys, johon kannattaa panostaa myös jatkossa.

7.3. Asukaspalveluiden lautakunta

Asukaspalveluiden lautakunnan alaisten tehtäväalueiden toiminnan ja talouden toteutumisesta on selvitetty monipuolisesti toimintakertomuksessa. Toimintakulut ylittivät 249.942 eurolla. Toimintakate ylittyi 141.573 euroa.

7.3.1 Kotihoito

Kotihoidon ja tukipalveluiden toimintakulut alittuivat ja toimintatuotot ylittivät. Toimintakate oli 98.738 euroa muutettua talousarvion arvioitua pa-

rempi. Kotihoitoa saaneiden ruokakuntien määrä oli talousarviossa arvioitua hieman isompi. Asiakaskäyntejä oli arvioitua vähemmän.

Kotihoidon valtuustotason tavoite oli hoitotyön osaamisen kehittäminen ja laadun takaaminen. Tavoitteen saavuttamista on mitattu asiakaskyselyllä, joka toteutettiin kenttätyön kehittämisprojektin aikana. Kyselyssä asiakas-tyytyväisyys oli 4,4 (tavoitetulos 4,2).

Alueellista tiimityötä ja ennalta ehkäisevää ohjaus- ja neuvontapalvelua on kehitetty. Syksyn 2013 aikana Pienryhmäkoti Suvannon ja Kyläkartanon asumisyksion yhteisöllisyyttä, asukkaiden virkistystoimintaa ja asumisturvallisuutta on viety eteenpäin.

7.3.2 Vanhusten ja vammaisten palvelut

Vanhusten ja vammaisten palvelujen toimintakulut alittuivat ja toimintatuotot ylittyivät. Toimintakate oli 53.632 euroa muutettua talousarvion arvioitua parempi.

Toimintaa ja tavoitteiden toteutumista on selvitetty laajasti toimintakertomuksessa.

Vanhusten palveluasumista järjestettiin omana toimintana viisipaikkaisessa pienryhmäkoti Suvannossa. Ostopalveluna hankittavat palveluasumisen paikat kilpailutettiin keväällä 2013 lukuun ottamatta palvelutalo Koskikodin paikkoja. Eri palvelutuottajilta ostettiin säännölliseen asumiseen 62 asumispaikkaa, joista ympärivuorokautista palveluasumista oli 33 paikkaa eli 53,2 %

Omaishoidon tukena aloitti heinäkuussa 2013 perhehoitaja. Palvelun tarkoituksena on ollut mahdollistaa paremmin omaishoitajien lakisääteisten vapaapäivien toteutuminen. Omaishoidon määräraha on ollut 17 % suurempi vuoden 2012 käyttöön verrattuna. Omaishoidon tuella hoidettavia vuonna 2013 oli 39 henkilöä (tavoite 40).

Uusi kehitysvammaisten asumisyksikkö valmistui elokuussa 2013 ja asukkaat pääsivät muuttamaan yksikköön marraskuun alussa 2013. Asumisyksikön 11 paikasta kuusi on varattu muuramelaisille asukkaille ja ne olivat käytössä.

7.3.3 Aktivointi, työllistäminen ja kuntouttava toiminta sekä työpaja

Työllistämisen ja aktivointityön tavoitteena on ollut saada kunnan työmarkkinamenot alenemaan ja pitkäaikaistyöttömiä sijoittumaan kunnan eri hallintokuntiin ja yhteisöihin. Tavoite ei vuonna 2013 toteutunut.

Työmarkkinamenot olivat yhteensä 312.500 euroa, kun arvio oli 200.000 euroa. Kasvu edelliseen vuoteen oli 12 %. Työmarkkinatukea sai keskimäärin 74 henkilöä, kun talousarviotavoite oli 60. Edellisenä vuonna tukea saavia oli 69 henkilöä.

Työpajatoiminnan osalta talousarviossa oli asetettu useita valtuustotason sitovia tavoitteita. Niiden toteutuminen on esitetty hyvin ja selkeästi toimintakertomuksessa. Tavoitteet ovat keskeisiltä osin toteutuneet.

7.3.4 Terveysthuollon palvelut

Jyväskylän terveysthuollon yhteistoiminta-alueen perusterveydenhuollon kustannukset Muuramen osalta toteutuivat 252.288 euroa arvioitua pienempänä. Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan perusterveydenhuollon kustannusseurannassa on edistytty.

Erikoissairaanhoidon toimintakulut ylittivät jälleen kunnan talousarviotavoitteen. Ylitys oli 577.031 euroa eli 7,1 %. Edelliseen vuoteen verrattuna menot kasvoivat 3,6 %. Erikoissairaanhoidon menot ovat ylittäneet talousarviossa varatut määrärahat jo useana vuonna peräkkäin.

Vaikka valtakunnallisessa vertailussa kunnan erikoissairaanhoidon kulut ovat edelleen varsin kohtuulliset, hoidon tarpeen ja menojen ennakointiin tulee kiinnittää huomiota jo talousarvion laadintavaiheessa niin, että sairaanhoidopiiriin kanssa sovittava menokehitys olisi mahdollisimman realistinen.

7.4. Teknisten palveluiden lautakunta

Teknisten palveluiden lautakunnan eri tehtäväalueiden toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä palvelut ovat pääosin toteutuneet suunnitellulla tavalla.

Sisäilmatyöryhmä on kokoontunut useita kertoja vuodessa. Kiinteistöissä on teetätetty kunto- ja sisäilmatutkimuksia ja selvityksiä ulkopuolisilla.

Tarkastuslautakunnan mielestä kunnan kiinteistöjen osalta on perusteltua laatia erillinen kiinteistöstrategia ja -suunnitelma, jossa selvitetään rakennusten käyttöasteet ja mahdollisuudet kiinteistöjen nykyistä tehokkaampaan ja taloudellisempaan käyttöön.

Arvioinnin yhteydessä on tullut esille myös kunnan vesi- ja viemäriverkoston kuntoon liittyvät riskit ja korjaustarpeet. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä verkostoon liittyvien riskien kartoittamista.

Teknisten palveluiden lautakunnan palvelut vaikuttavat monin eri tavoin kuntalaisten arkeen. Tarkastuslautakunta esittää, että teknisen toimen osalta toteutetaan asiakaskysely palveluiden toimivuudesta ja onnistuneisuudesta.

Vuonna 2013 myytiin 22 uutta omakotitonttia (v.2012, 26 tonttia ja v. 2011, 20 tonttia). Kerrostalotontteja ei myyty yhtään (v.2012, yksi tontti). Teollisuustontteja myytiin yksi kuten edellisenäkin vuonna.

8. Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Toimintakertomuksessa on selvitetty kunnan sisäisen valvonnan järjestämistä. Selvityksen mukaan sisäinen valvonta käsittää myös sen, että kunnan toiminnan tarkoitus ja asetetut tulostavoitteet on saatettu organisaation kaikille tasoille ja että asetettujen tavoitteiden toteutumista seurataan. Lisäksi sisäisen valvonnan keinoin varmistetaan, että yhteistoiminta on riittävä organisaation kaikilla tasoilla.

Vuonna 2012 toteutuneiden perusopetuksen ja lukion tuntikehysten ylitysten osalta on todettu, että järjestelmää on uusittu niin, ettei vastaavanlaisia ylityksiä jatkossa tapahdu. Muiltakin osin on tehty sisäistä valvontaa parantavia toimenpiteitä osana organisaatiouudistuksen läpivientiä. Myös esimiesten koulutusta on lisätty.

Riskien osalta on todettu, että suurimpana riskinä kunnassa voidaan edelleen pitää henkilöriskejä tehtävien hoidossa, koska osa avaintehtävistä on vastuutettu hyvin harvojen henkilöiden osaamisen ja työpanoksen varaan. Muilta osin selonteossa on katsottu riskien hallinnan olevan kunnossa.

Kokonaisvaltaisessa riskien hallinnassa keskeisellä sijalla ovat toimintaan ja talouteen liittyvien muutosten ja riskitekijöiden ennakointi. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä kunnan toimintaan ja talouteen sekä omaisuuteen liittyvien keskeisten riskien kartoittamista ja riskienhallinnan tehostamista.

9. Yhteenveto

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan kunta on pystynyt huolehtimaan kunnan asukkaiden palvelutarpeista hyvin huolimatta resurssien kohdentumisesta kuntarakente- ja soteselvitysten tekemiseen.

Kunnan tilinpäätös toteutui ylijäämäisenä ja selvästi edellisvuotta paremmin. Hyvään tulokseen vaikutti keskeisesti sekä henkilöstömenojen että palvelujen ostojen jääminen edellisvuotta pienemmiksi. Myös verotulojen kasvu edelliseen vuoteen verrattuna oli suuri, mutta sen varaan ei tule menojen mitoitusta perustaa. Investointien kasvusta huolimatta kunnan lainamäärä kyettiin pitämään sama kuin edellisenäkin vuonna. Pitkäaikaisen lainan määrää saatiin vähennettyä, mutta lyhyt aikaisen lainan määrä vastaavasti kasvoi. Kunnan omavaraisuusaste pysyi alhaisena ja suhteellinen velkaantuneisuus korkeana.

Kuntatalouden reunaehdot tulevat edelleen kiristymään. Työttömyys on huolestuttavalla tavalla kasvanut. Myös kunnan väkiluvun kasvu on merkittävästi hidastunut.

Kunnan talouden riskinä voivat olla jatkossa erilaiset vuosivaihtelut menojen ja tulojen kehityksessä. Hyvin hoidettu talous on itsenäisen kunnan olemassaolon perusedellytys. Menotalouden hallintaan ja talouden tasapainoon on

edelleen syytä kiinnittää huomiota, jotta kunnan toiminnan ja palvelutuotannon edellytykset voidaan turvata.

Edellinen tarkastuslautakunta on vuoden 2012 arviointikertomuksessaan kiinnittänyt huomiota kuntastrategian päivittämiseen ja uudistamiseen. Kunnanhallitus on valtuustolle arviointikertomuksesta antamassaan vastauksessa todennut, että kuntastrategian valmistelu ajoittuu ajanjaksolle 2014-2015 ja sen valmistelusta vastaa kunnanhallituksen alainen kehittämistyöryhmä, joka koostuu valtuuston ja hallituksen puheenjohtajistoista sekä johtavista viranhaltijoista. Strategia tehdään yhteistyössä eri poliittisten ryhmien, toimialojen ja henkilöstön edustajien kanssa.

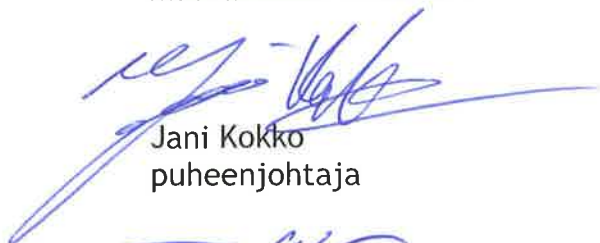
Tarkastuslautakunta kiirehtii edelleen kuntastrategian päivittämistä ja uudistamista sekä pitää tärkeänä, että sen osana laaditaan toiminnan ja talouden pitkän tähtäimen strategia, jossa arvioidaan kunnan rahoituksen riittävyyttä sekä käyttömenojen että investointien näkökulmasta

10. Tarkastuslautakunnan esitys kunnanvaltuustolle

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2013 kunnanvaltuuston käsiteltäväksi ja esittää, että kunnanvaltuusto pyytää seuraavista arviointikertomuksessa esitetyistä havainnoista kunnanhallituksen selvitykset niin, että ne voidaan käsitellä vuoden 2014 syyskauden valtuuston kokouksissa:

1. Kuntastrategian päivittäminen ja uudistaminen
2. Kuntatalouden pitkän tähtäimen strategian laatiminen
3. Kunnan toimintaan ja talouteen sekä omaisuuteen liittyvien riskien kartoittaminen ja riskienhallinnan tehostaminen

Muuramessa 19.5.2014

Jani Kokko
puheenjohtaja

Pauliina Maukonen-Kärkkäinen
varapuheenjohtaja

Jani Kylmälahti
jäsen

Leena Koponen
jäsen

Markku Pynnönen
jäsen